

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

K č.j. 012.512/83-ZPO

Příloha č. 1

~~tajné~~

Výtisk č.: 31

Počet listů: 14

I n f o r m a c e

o řádném zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států VS v Praze ve dnech 6.-7.dubna 1983

Ve dnech 6.-7.dubna 1983 zasedal v Praze výbor ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy. Těžiště a hlavní zaměření jednání výboru ministrů předurčily závěry lednového zasedání politického poradního výboru zemí Varšavské smlouvy v Praze. Bylo provedeno zhodnocení situace po lednovém zasedání PPV, a to zejména z hlediska ohlasů na Politickou deklaraci a na konkrétní návrhy, jež byly v ní obsaženy.

Nejdůležitějším úkolem schůzky výboru ministrů, tak jak byl zakotven v komuniké lednového zasedání PPV, bylo projednat otázku dalších kroků zaměřených na uvádění do života hlavní iniciativy socialistických zemí, tj. návrhu na uzavření Smlouvy o vzájemném nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů mezi členskými státy Varšavské smlouvy a členskými státy Severoatlantického paktu. Z dalších priorit to byla problematika jaderných prostředků středního doletu v Evropě, vídeňská jednání, návrhy na zbavení Evropy chemických zbraní a madridská schůzka. Na soustavné naléhání RSR, s odvoláním na protokol z pražského zasedání PPV, se na zasedání výboru ministrů projednaly i některé další otázky, a to především návrh na snížení vojenských výdajů a problematika vytváření bezjaderných zón. To však ve svém důsled-

ku neovlivnilo celkové zaměření zasedání výboru ministrů, které vyznělo jako logické pokračování mírové ofenzívy socialistických zemí a jejich návrhů na řešení stěžejních otázek současnosti a na jejich konkrétní rozpracování pro nejbližší dobu.

Dokumenty pro zasedání výboru ministrů /komuniké a protokol/ byly připraveny skupinou expertů členských zemí Varšavské smlouvy, která intenzivně pracovala pod vedením čs. představitele ve dnech 25.3. až 5.4.1983 v Praze.

Za základ práce na přípravě komuniké byl vzat čs. návrh textu, který byl připraven v úzké spolupráci s přáteli. Tento návrh byl s předstihem předán a objasněn čs. velvyslanci se zvláštním posláním členským zemím. Všechny delegace vyslovily souhlas se zaměřením, strukturou a rozsahem čs. návrhu. Bylo dohodnuto, že komuniké by nemělo být opakováním pražské deklarace. Mělo by upozornit na nové jevy v mezinárodní situaci, charakterizovat, jak byly iniciativy obsažené v deklaraci přijaty, a především by v něm měly být ukázány cesty jejich realizace. Delegace RSR, která s tímto pojetím souhlasila, však vznesla připomínky ke stanovení zcela odlišných priorit v komuniké a v průběhu jednání též neústupně prosazovala při formulování jednotlivých částí své specifická stanoviska /pokoušela se např. zcela minimalizovat význam Smlouvy/.

Text, který byl společně vypracován, vychází z původního čs. návrhu, upraveného v průběhu cca 70ti hodinového expertního jednání. Obsahuje stručnou charakteristiku současné mezinárodní situace a na žádost delegace PLR byla do této části vložena pasáž odsuzující projevy revanšismu v NSR. Delegace RSR proti tomuto odsouzení vystupovala a své výhrady stáhla až na samém konci jednání expertů, když polská delegace podmínila svůj souhlas se zahrnutím do dokumentu bodu o snižování vojenských výdajů přijetím pasáže o revanšismu.

Bylo dohodnuto, že prvním meritorním bodem komuniké bude stanovisko k problematice raket středního doletu v Evropě, protože jde o nejaktuálnější otázku současnosti, která vyvolává vážné znepokojení evropských národů. I při projednávání tohoto bodu vyvolala značné problémy delegace RSR, která mj. dlouho odmítala,

aby v komuniké byla vyslovena podpora sovětským návrhům z 21.12.82 tj. že SSSR si ponechá v evropské části pouze stejný počet raket jako má V. Británie a Francie, pokud USA upustí od záměru rozmístit v Evropě své rakety typu Pershing II. Neúspěšně se RSR pokoušela prosadit do textu komuniké formulaci, připouštějící "meziřešení" této otázky /jak navrhl nedávno prezident USA Reagan/ a vyzývající /SSSR/ ke snížení počtu těchto raket v Evropě. V přijatém textu komuniké byla opětovně vyjádřena podpora návrhům SSSR.

Významnou částí komuniké je pasáž o návrhu na sjednání Smlouvy o nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů mezi Varšavskou smlouvou a NATO. Při její formulaci se vycházelo ze skutečnosti, že návrh vyvolal z celého komplexu iniciativ předložených v pražské deklaraci největší pozornost. I státy NATO se jej neodvážily přímo odmítnout a byly nuceny s ohledem na veřejné mínění slíbit, že jej pečlivě prostudují. Oficiální stanovisko však Západ zaujme až na zasedání orgánů NATO v květnu či červnu tr. Cílem států Varšavské smlouvy nyní je udržet myšlenku ve středu pozornosti a podat Západu příležitost ji odmítnout. Proto zatím nebude předkládán návrh textu. Komuniké obsahuje nabídku konzultací, na kterých by se jednotlivé zásadní otázky vyjasňovaly. Patří k nim především rozsah a obsah závazků, které ze Smlouvy budou vyplývat, jejich vztah k Chartě OSN a Závěrečnému aktu KBSE, jakož i citlivá otázka kontroly plnění převzatých závazků. Otvírá se dále možnost přejít v další fázi k mnohostranným konzultacím.

Na návrh rumunské delegace byla do textu začleněna pasáž obsahující výzvu k jednáním mezi státy VS a NATO o zmrazení vojenských výdajů a jejich postupném snižování, a to v duchu pražské Politické deklarace.

Dále bylo do komuniké zapracováno stanovisko k vídeňským jednáním, kde předložily socialistické státy 17. února tr. nové návrhy v souladu s výsledky lednového zasedání PPV. V textu komuniké bylo též dále rozvedeno stanovisko PPV k chemickým zbraním. Vzhledem ke stagnaci jednání o této problematice v Ženevském Výboru pro odzbrojení bylo doporučeno podniknout paralelně

sé Ženevou kroky, které by směřovaly ke zbavení evropského kontinentu chemických zbraní. Cestou k tomu by mohlo být i postupné řešení této otázky vytvářením zón, např. ve střední Evropě, bez chemických zbraní. Byla přijata výzva k jednáním o opatřeních k řešení této otázky. Byla dále vyslovena podpora myšlenky bezjaderných zón v Evropě a ochota zahájit jednání o jejich ustavení.

Závěrečná část byla věnována madridské schůzce. Bylo vyjádřeno přesvědčení, že existují podmínky pro její úspěšné zakončení. Na naléhání rumunské delegace byla přijata formulace vyjadřující podporu požadavku, aby další setkání účastníků KBSE se uskutečnilo v Bukurešti, což bylo zakotveno i v pražské deklaraci.

Pořadí, v jakém jsou jednotlivé body do komuniké zařazeny, bylo dohodnuto až poslední den práce expertů. Delegace RSR požadovala, aby na přední místo byla dána problematika vojenských výdajů s tím, že Smlouva by měla být až na konci komuniké. Souhlas s pořadím, které bylo přijato, vyslovila až po konzultacích v Bukurešti poslední den před zahájením řádného zasedání výboru ministrů a po sovětsko-rumunských jednáních.

Na úrovni expertů byl vypracován i návrh protokolu ze zasedání výboru ministrů. Kromě protokolární a organizační části obsahuje i důležité rozhodnutí o vytvoření tří pracovních skupin z představitelů členských států VS, což je jedním z kroků na cestě k vybudování mechanismu VS. Dvě skupiny se budou zabývat přípravou praktických opatření na zahájení rozhovorů se státy NATO o otázce snížení vojenských výdajů a o zbavení Evropy chemických zbraní. Další bude zkoumat otázky činnosti spojeného sekretariátu a mechanismu spolupráce uvnitř VS. Na pozvání příslušných zemí budou tyto skupiny zasedat v Bukurešti, Moskvě a Sofii.

Pozitivní skutečností je, že přes rozdílnost stanovisek rumunské delegace se podařilo připravit jak návrh komuniké, tak i návrh protokolu v konečné podobě již na úrovni expertů. Schválení těchto dokumentů na poradě náčelníků ministrů již mělo hladký a bezkonfliktní průběh.

Vlastní zasedání výboru ministrů se uskutečnilo 6.dubna odpoledne a 7.dubna dopoledne. Po úvodním projevu s.Chňouška vystoupil jako první s projevem A.A.Gromyko, který stručně analyzoval současnou mezinárodní situaci, zaujal stanovisko k projednávaným otázkám, které jsou uvedeny v komuniké, a k některým dalším, včetně bilaterálních vztahů SSSR s některými zeměmi.

Poukázal na to, že USA a jejich nejbližší spojenci pokračují v úsilí o narušení vojenské rovnováhy. Washington stále tvrději prosazuje u svých spojenců rozmístění raket středního doletu v termínu. Protiválečné a antiraketové hnutí na Západě nemůže NATO přehlížet. Výzvy střízlivě smýšlejících politiků na Západě k zastavení závodů ve zbrojení a zmrazení jaderných arzenálů dosáhní úrovně rozhodnutí stran a parlamentů. VII.konference hnutí nezávislých zemí v závěrečném dokumentu více než na 20 místech odsoudila politiku USA.

USA a další země NATO nemohly automaticky odmítnout návrh na uzavření Smlouvy o vzájemném nepoužití vojenské síly. Přijmout jej nechtějí a odmítnout jej se neodmělují. Vzniká dojem, že za prohlášeními o pozorném zkoumání návrhu se u Američanů a Britů skrývá snaha o získání času s tím, že zájem veřejnosti postupně oslábne a poté bude snadnější jej odmítnout. V dalších zemích NATO návrh vyvolal živý ohlas, množství dotazů, řadu konkrétních, někdy též i provokativních. Krystalizace nálad v NATO ve prospěch Smlouvy může být dlouhodobým procesem. Co největší počet zemí NATO je proto nutné vtáhnout do konstruktivního dialogu, postupně je přivést k nezaujatému posouzení návrhu a pomoci k pochopení jeho podstaty především tím, kdož se přiklání k politice uvolnění. V tomto ohledu je nutno si vyměňovat informace, rozvíjet a zdokonalovat argumentaci a navrhnout nové kroky k ovlivnění stanoviska NATO. Tuto iniciativu prosazuje SSSR na dvoustranném základě, neboť umožňují využívat odstíny v postojích jednotlivých zemí. Nutno však počítat s možností přechodu k mnohostranným konzultacím. Rozpracování a předložení konkrétního návrhu Smlouvy považuje SSSR v daný moment za předčasné.

Na samém konci posledního kola sovětsko-amerických jednání o omezení jaderných zbraní v Evropě Američané předložili nový návrh. Tzv. prozatímní varianta ponechává americké předsunuté prostředky nedotčeny. Nezahrnuje jaderný potenciál Británie a Francie. Na sovětské straně započítává rakety umístěné nejen v evropské, ale i asijské části SSSR. Americké jaderné prostředky středního doletu dislokované v Asii a přilehlých mořích a oceánech ničím nemezuje. Návrh je pro SSSR nepřijatelný. SSSR nepůjde na ústupky, které by narušovaly princip rovnosti a stejné bezpečnosti. Buď se však i nadále snažit dospět k dohodě. Jestliže však USA přistoupí k rozmisťování raket v Evropě, bude nutno situaci zhodnotit. Na jakoukoliv výzvu k závodům ve zbrojení musíme být připraveni dát odpovídající odpověď.

V ženevských jednáních o omezení a snížení strategických zbraní SSSR předložil nový návrh - snížit počet všech strategických nosičů o 25 % v porovnání s úrovní stanovenou SALT II, a dále zakázat střely s plochou dráhou letu na základnách všeho druhu, na zemi, ve vzduchu a na moři. Americký protinávrh předpokládá likvidaci převážné části sovětských pozemních balistických raket. Přitom americké straně ponechává volnou ruku pro rozmisťování nejmodernějších typů strategických zbraní prvního úderu - MX, Trident 2 a raket s plochou dráhou letu a dalším dosahem. USA začaly rovněž jednat o omezení strategických bombardérů na úroveň 400 ks. Na straně SSSR však do tohoto počtu započítávají i střední bombardér TU-22 M /Backfire/, o němž vědí, že není strategickým letounem. Navíc návrh podmínějí přijetím jejich představ o snížení balistických raket. Je to nekonstruktivní a neumožňuje to sblížení stanovisek.

Na vídeňských jednáních členské státy VS učinily důležitý krok směřující k realizaci závěrů PPV. Nový návrh ze 17.2.1983 dal jednáním nový impuls, možnost jednat ofenzívně.

Práce nad výsledným dokumentem madridské schůzky postupuje kupředu, i když pomalu. Obnovený návrh neutrálních a nezúčastněných zemí obsahuje řadu formulací, které nezohledňují žádoucím způsobem stanoviska socialistických zemí. Licos by bylo třeba za jiných okolností vylepšit. Za stávající situace by se však tento dokument mohl stát základem pro zakončení prací nad úplným textem výsledného dokumentu madridské schůzky. Mezi zeměmi NATO neexistuje naprostá jednota ohledně jejího ukončení. Její úspěch neodpovídá záměrům Washingtonu. Lze proto očekávat v další etapě obstrukce ze strany USA a jejich úsilí o zakončení madridské schůzky bezobsažným dokumentem či dokonce bez něho, což by znamenalo přerušení procesu KBSE. Podporujeme kandidaturu Bukurešti jako místa příští schůzky, stejně jako kandidaturu Varšavy pro KVUO. Západní země však nejdají těmto návrhům souhlas stejně jako my nebudeme souhlasit s Bruselem.

Iniciativa týkající se odstranění chemických zbraní z Evropy se setkala se zájmem ve Švédsku a Finsku. Reakce oficiálních kruhů NATO byla chladná. Existují různé varianty, jak tuto iniciativu realizovat. Konkrétní návrhy by měla rozpracovat expertní skupina.

Ve svém vystoupení A.A.Gromyko ocenil i záslužnou práci čs. zahraniční služby v rozšíření a objasňování Politické deklarace.

Výsledky voleb v NSR nucují lidi na Západě interpretují tak, jakoby úplně padly poslední překážky pro rozmístění amerických raket v NSR. I když vedoucí představitelé NSR tvrdí, že splní usnesení NATO, nemohou nepočítat i se současnými politickými realitami /SPD, "zelení", protiválečné hnutí/. Je zřejmé, že Kohl a jeho podobní by se chtěli pokud možno vyhnout vnitřním komplikacím spojeným s rozmístěním raket. Nutno usilovat, aby NSR dodržovala smlouvy se socialistickými zeměmi. Je to velmi aktuální a velmi důležitý směr naší společné zahraniční politiky. Nutno provádět příslušnou práci se zástupci celého spektra politických sil NSR, rozhodně čelit pokusům Bonnu oživit "celoněmecké" iluze, mající původ v revanšismu.

Po oficiální návštěvě Cheyssona v Moskvě vznikl dojem, že Francouzi jsou ochotni do jisté míry aktivizovat politický dialog se SSSR. Vyhoštění pracovníků sovětských institucí je provokační případ, který nás nutí, abychom ještě pečlivěji sledovali politiku Mitteranda vůči socialistickým zemím.

USA a Izrael zesilují tlak na Sýrii. Izrael vyhrožuje preventivními akcemi. Američané však tvrdí, že tím, že SSSR napomáhá upevňovat bezpečnost Sýrie /protiletadlové rakety/, prý na sebe bere odpovědnost za další eskalaci napětí na Blízkém východě.

USA se snaží přimět Husseina, aby zahájil přímá jednání s Izraelem. Hussein tvrdí, že s tím nebude souhlasit, jestliže nezíská podporu ostatních Arabů a OOP. Nemůžeme si být jisti, že v tomto směru bude vystupovat důsledně. Vybízíme Araby, aby se drželi platformy Fezu a rozhoštěně čelili politice Camp Davida.

Druhé kolo jednání s Čínou nepřineslo ve stanoviscích Pekingu žádné změny k lepšímu. I nadále trvá na známých podmínkách. Jednání zatím neumožnila reálně pokročit kupředu. Přitom Peking opět zesílil nepřátelskou propagandu. Ve vztazích se však projevuje tendence, byť nestálá, k určitému oživení v oblasti obchodních, kulturních a sportovních styků. Budeme i nadále trpělivě jednat a poukazovat, že normalizace a zlepšení vzájemných vztahů odpovídá nejen zájmům SSSR, ale i Číny, socialismu vůbec a boji za mír.

Po A.A.Gromykovovi vystoupili ministři S.Olszowski, B.Chňoupek, F.Puja a druhý den Š.Androi, P.Mladonov a O.Fischer. V jejich projevech byl oceněn mimořádný význam Politické deklarace a její ohlas ve světě. Všichni se ztotožnili v názoru, že analýza současné mezinárodně politické situace i série mírových návrhů a iniciativ obsažených v tomto dokumentu je skutečně širokou základnou, na které lze jednat o otázkách odvrácení války, zejména jaderné, vytvoření předpokladů k postupnému snižování zbrojení až po úplné odzbrojení ve světě a v rozšiřování mírové spolupráce mezi zeměmi s rozdílným společenským zřízením.

Ve vystoupeních jednotlivých řečníků byla oceněna práce, kterou čs. diplomacie vykonala při rozšíření Politické deklarace a poskytování pravidelné informace o ohlasech bratrským členským

zemím Varšavské smlouvy, což se ukázalo jako nový prvek ve spolupráci v rámci našeho svazku. Řečníci se shodli v konstatování, že návrhy vyjádřené v Politické deklaraci měly mimořádně příznivý ohlas u široké veřejnosti zemí Západu, u vlád neutrálních a nezúčastněných zemí, ale i u realisticky smýšlejících kruhů ve vyspělých kapitalistických státech, včetně účastníků NATO, kde narůstá odpor proti politice diktátu Reaganovy administrativy, především v otázce rozmístění nových raket středního doletu v západní Evropě.

Kromě rumanského ministra všichni řečníci podpořili hodnocení mezinárodně politické situace a načrtnutí naší nejbližší taktiky při jednání s vládami zemí zúčastněných na KBSE, obsažené v projevu A.A.Gromyka. Všem účastníky zasedání výboru ministrů zahraničí byl vyjádřen souhlas s navrženým komuniké i protokolem, s postupy obsaženými v něm v souvislosti s dalším jaderným zbrojením a rozmisťováním raket, s přípravou Smlouvy, s otázkou snižování vojenských výdajů, s prosazováním našich nových návrhů na vídeňských jednáních, úspěšným zakončením madridské schůzky, s řešením otázky zbavení Evropy chemických zbraní a vytvořením bezjaderných zón v Evropě. Ministři se shodli v názoru, že je třeba zlepšit a zinstitutionalizovat mechanismus Varšavské smlouvy především pravidelným zasedáním jejích orgánů - PPV, výboru ministrů zahraničí /dvakrát ročně, případně i mimořádně - A.A.Gromyko/, častějšími schůzkami náměstků ministrů zahraničí a ustavením pracovních skupin expertů k podrobnějšímu projednání a přípravě odborně politických podkladů pro rozhodování ve výboru ministrů.

Ve svých projevech přednesli ministři zahraničních věcí řadu dalších poznatků, námětů a doporučení. Jsou to především tyto náměty:

Soudruh B. Čičoupek ve svém projevu předložil námět, aby se v souvislosti s pokračováním našeho společného dialogu se zeměmi zúčastněnými na KBSE v rámci společného týmu našich zemí, složeného z pracovníků MZV, v těsné spolupráci s ideology, propagandisty, špičkovými novináři a vědci společenských věd pracovalo ve dvou směrech: 1/ při sledování procesu rozvíjení dialogu se Západem na bázi Politické deklarace a 2/ přícházet s aktuálními a

konkrétními počíněty, jak co nejefektivněji působit na tři adresáty Západu - vlády, politické kruhy a veřejnost - s cílem získávat je pro mírové projekty deklarace. Vyjádřil souhlas s návrhem na vytvoření tří pracovních skupin expertů. Informoval též o tom, jak čs. zahraniční služba splnila úkoly, jež pro ČSSR vyplynuly z pražského zasedání PPV a zhodnotil ohlasy na Politickou deklaraci. Ve svém vystoupení též zdůraznil význam "Světového shromáždění za mír a život, proti jaderné válce". Připomněl též únos 56 čs. občanů v Angole a ocenil podporu i pomoc, které nám bratrské země poskytují v úsilí o propuštění našich zadržovaných občanů.

Soudruh S.Olszowski doporučil, aby v souvislosti s mačrídskou schůzkou byla problematika jejího závěru a dalších našich postupů projednána na poradě náměstků ministrů zahraničních věcí. V nepřímé reakci na rumunská stanoviska sdělil, že je v současné době třeba upevňovat bojový svazek států Varšavské smlouvy, a proto polská vláda rozhodla "vydělovat potřebné prostředky na upevnění obranyschopnosti a zajistit patřičný vklad na upevnění spojených ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy". V zájmu zavedení řádného mechanismu do práce Varšavské smlouvy ministr doporučil pravidelné každoroční zasedání PPV. Přednesl též návrh, aby se náměstci MZV zabývali vývojem v NSR.

Soudruh F.Puja vyslovil v souvislosti s návrhem Smlouvy názor, aby na zasedání náměstků ministrů zahraničí byly posouzeny otázky spojené s předložením konkrétního textu takové smlouvy ve vhodné dobu a jaké pro to zvolit formy jednání. /Zda bychom neměli přijít s iniciativou na vytvoření nového jednacího fóra apod./ Totéž se týká i našeho návrhu na zbavení střední Evropy chemických zbraní, kdy třeba pečlivě posoudit výběr formy jednání. Protože jde o regionální otázku, mnohostranná mezinárodní fóra by asi nepřicházela v úvahu.

Soudruh P.Miadenov doporučil, abychom v zájmu prosazování myšlenky na uzavření Smlouvy využili všech forem jednání - bilaterálních, kontaktů na multilaterální bázi, mezinárodních tribun, dožadovali se součinnosti mezinárodních organizací, především OSN. Na základě koordinovaných akcí třeba dovést náš úkol do rozpraco-

vání formy mnohostranných konzultací o přípravě textu Smlouvy. Při návrhu na vytvoření zóny zbavené chemických zbraní P.Mladenova doporučil nenechat nikoho na pochybách, že to v praxi znamená přemístění těchto zbraní do ostatních rajónů světa. Uvítali by, kdybychom přišli s výzvou k mezinárodní veřejnosti a vládám na vytvoření těchto zón jako prvního kroku k dosažení globálních dohod a konvencí.

Soudruh O.Fischer doporučil, abychom soustavně a promyšleně spolupracovali s nezúčastněnými zeměmi. Navrhl, aby na poradě náměstků ministrů byla provedena analýza dokumentů ze VII.summitu nezúčastněných zemí a dohodnuta koordinace při provádění naší dlouhodobé politiky spolupráce s těmito státy. V souvislosti s ženevským Výborem pro odzbrojení doporučil zamyslet se nad tím, jak koordinovaně působit proti demagogii USA na tomto i jiných mezinárodních fórech a zda by nebylo možné využít k tomu úroveň ministrů zahraničních věcí. Doporučil, aby na poradě náměstků ministrů zahraničních věcí, kterou navrhnou uskutečnit v červnu v Berlíně, byly podrobně projednány otázky spojené s vypracováním textu Smlouvy a aby ještě před koncem roku byly uskutečněny mnohostranné konzultace se státy NATO k této otázce.

Soudruh Š.Andrei zdůraznil nutnost zastavení závodů ve zbrojení a přechod k odzbrojení především jadernému. V této souvislosti uvedl, že je třeba usilovat o to, aby se zabránilo rozmístění raket středního doletu v Evropě a aby ty, které jsou zde, byly staženy a zničeny. Opřel se přitom o výrok s.Ceauşeska, že "do vyřešení tohoto úkolu ... třeba přistoupit i na prozatímní řešení a opatření, která by nicméně vedla k podstatnému snížení počtu existujících raket a zabránila by rozmístění nových". Jako druhý základní problém dneška vidí RSR likvidaci ekonomické zátěže a odstranění rozdílu mezi bohatými a chudými zeměmi. V zájmu dosažení pokroku na sovětsko-amerických jednáních v Ženevě by se podle názoru RSR měly - protože jde o záležitost všech evropských států - setkat účastnické země Varšavské smlouvy se státy NATO a usilovat o řešení. Podle RSR je třeba usilovat o přímé rozhovory mezi Varšavskou smlouvou a NATO o celé řadě našich návrhů, včetně otázky zmrzačení a postupného snižování vojenských

výdajů. Jsou rovněž pro konkrétní opatření k zahájení rozhovorů o uzavření Smlouvy o vzájemném nepoužití síly. Rumunský ministr znovu proklamoval návrh podpořený dalšími účastníky Varšavské smlouvy, aby se po Madridu místem příští schůzky států KBSE stala Bukurešť. K myšlence pracovních skupin Š.Andrei dále navrhl ustavit pracovní skupinu, která by se zabývala komplexně otázkami odzbrojení. Navrhl také, aby se k problematice Blízkého východu sešla mezinárodní konference pod záštitou OSN ještě v tomto roce, na níž by se kromě zainteresovaných států podílely i SSSR a USA. RSR považuje za žádoucí, aby se socialistické státy více podílely na vypracování nového ekonomického řádu.

Odsouhlasením textu komuniké a neveřejného protokolu bylo 7.dubna tr. jednání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy zakončeno. Poté ministři přijal generální tajemník ÚV KSČ a prezident ČSSR soudruh Gustáv Husák. Jménem všech ministrů vystoupil s projevem S.Olszowski, který v úvodu ocenil výsledky budování socialismu v ČSSR. Dále ocenil práci, kterou vykonala čs. diplomacie v souvislosti s předáváním pražské Politické deklarace. Poukázal na konkrétní otázky, které výbor ministrů posoudil v souvislosti s plněním závěrů pražského PPV VS. Vyslovil podporu návrhům J.V.Andropova z prosince mr. a podtrhl, že členské státy Varšavské smlouvy jsou rozhodnuty udělat vše pro to, aby nedošlo k realizaci dvojího usnesení NATO a narušení stávající rovnováhy sil. O nejdůležitější iniciativě - návrhu Smlouvy o vzájemném nepoužití vojenské síly, prohlásil, že ohlasy na tento krok potvrzují, že členské státy Varšavské smlouvy vytvořily nový důležitý základ pro politický dialog. Sílu SSSR, sílu a jednotu společenství socialistických zemí osnačil za hlavní záruku pro dosažení úspěchu při plnění vytýčených úkolů. V závěru poděkoval s.Husákově a vládě ČSSR za pozvání do Prahy a vytvoření výborných podmínek pro práci. Rovněž ocenil úsilí ministra zahraničí a jeho spolupracovníků.

x x x

První reakce /do 9.4.1983/ na zveřejněné komuniké svědčí o tom, že výsledkyasedání výboru ministrů byly ve světě se zájmem

očekávány a mají široký ohlas.

Z politických činitelů zemí NATO jako první komentoval výsledky zasedání výboru ministrů západoněmecký vicekancléř a ministr zahraničních věcí Genscher. Prohlásil, že stanoviska výboru ministrů Varšavské smlouvy k otázkám odzbrojení budou pečlivě prozkoumána. Podtrhl, že v otázkách odzbrojení a raket středního doletu východ neřekl ještě poslední slovo. Klíč k úspěchu sovětsko-amerických jednání v Ženevě dle něho leží v Moskvě. Čím více prý SSSR sníží své nadměrné zbrojení, tím menší bude západní dozbrojování. Z tohoto hlediska posuzoval i tzv. prozatímní řešení v otázce raket středního doletu.

Západní tisk nemůže závěrům výboru ministrů upřít umírněný tón, konstruktivní přístup a snahu po rozvíjení dialogu. Reuter píše o pokračování mírové ofenzívy proti Západu. AFP a New York Times upozorňují na výzvu Varšavské smlouvy k NATO zaujmout konstruktivní stanovisko k návrhu Smlouvy. Reuter hodnotí tento návrh jako součást sladěné kampaně sovětského bloku, která má zkřížit plány NATO na rozmístění amerických raket v západní Evropě. Reuter ani UPI nenašly v komuniké odpověď na Reaganovo tzv. prozatímní řešení. Washington Post však pochopil, že komuniké je de facto označeno za nepřijatelné, i když se o něm přímo nezmiňuje.

Západoněmecký tisk upozorňuje, že text komuniké je též zcela vědomě adresován mírovému hnutí na Západě. Ke zmírnění chlasu tohoto dokumentu a negování dopadu zasedání výboru ministrů reakční tisk uměle vyhledává protiklady mezi závěry, ke kterým došli ministři zahraničních věcí a z kontextu vytrženými prohlášeními z vystoupení s. Kulikova a s. Ustinova při jeho nedávné návštěvě v NDR.

X X X

Zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy bylo přínosem k rozpracování a uvádění do života návrhů a iniciativ obsažených v pražské Politické deklaraci ze zasedání PPV. Jednání, které proběhlo v otevřené a přátelské atmosféře, mělo konkrétní výrazně pracovní charakter.

Již v průběhu přípravných expertních jednání se podařilo, po překonání obstrukcí RSR, dosáhnout plné shody o textech dokumentů - komuniké a protokolu - což mělo příznivý vliv i na jednání ministrů a zabránilo vzniku konfliktních situací.

Zasedání výboru ministrů proběhlo v duchu internacionalismu a je možno je považovat za další příspěvek k upevnění jednoty a semknutosti bratrských socialistických zemí a k prohloubení koordinace zahraničně politické činnosti k dosažení společných cílů v podmínkách složité mezinárodní situace.

Ministři nejen vyjádřili postoj států Varšavské smlouvy k nejaktuálnějším mezinárodním problémům, jak vyplývá z textu komuniké, ale v interním protokolu přijali i efektivní konkrétní opatření ve směru zlepšení pracovního mechanismu VS. To výrazně dokumentuje vytvoření tří pracovních skupin expertů k přípravě zasedání výboru ministrů v Sofii. Za další krok vpřed je možno považovat i včasné plánování porad náměstků ministrů k problematice Smlouvy, madridské schůzky, vývoje v NSR a k hnutí nezúčastněných zemí.

ČSSR byla, obdobně jako po pražském zasedání PPV, pověřena rozšířením komuniké jako dokumentu OSN a jeho předáním všem účastnickým státům KBSE. Příslušné instrukce a požadavky pro objasnění a propagaci našich stanovisek byly prakticky všem našim ZÚ již odeslány s připomínkou nutnosti úzké součinnosti se ZÚ bratrských zemí. O ohlasech na předávání komuniké bude FMZV průběžně informovat a bude je vyhodnocovat. Současně bude pokračováno v bilaterálních konzultacích, zejména se západoevropskými zeměmi s tím, že v případě nazrání podmínek bude přikročeno ke společným mnohostranným konzultacím. ČSSR se bude aktivně podílet i na činnosti pracovních skupin expertů a o dohodnutých opatřeních bude FMZV informovat příslušné čs. orgány.

Zasedání výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy, které se uskutečnilo poprvé v Československu, je možno v souladu s vyjádřením jednotlivých ministrů považovat za velmi úspěšné.

V Praze dne 9. 4. 1983